

Representació idealitzada de les muses a la Grècia clàssica.

LLIBRES

Música, inspiració, transcendència: A propòsit de dues novetats musicals

Jaume Radigales 11 des. 2020

La tossuderia d'Ignasi Moreta en tenir presència a les nostres llibreries és un fet. I Fragmenta Editorial és la millor aposta en matèria d'una literatura que pivota entre la filosofia, la religió o l'espiritualitat, tres potes que sustenten les grans preguntes de l'ésser humà, amarat d'una dimensió que va molt més enllà de la pura fisiologia.

Ara bé, aquells tres eixos es poden aplicar a diverses manifestacions culturals i artístiques, la música entre elles. Heus aquí, doncs, el gran interès que suscita el volum *Música i inspiració* d'Arthur M. Abell, traduït admirablement per Josep Pelfort Gregori (existeix una traducció, avui introbable, d'Artur Martí i Gili) i amb dues introduccions que, per si soles, ja valen l'adquisició del volum. En són autors Josep Maria Gregori i Cifré i Oriol Pérez Treviño. Els dos textos que serveixen de prefaci al volum ens situen a la vora del concepte d'"inspiració", aquella cosa estranya que, a parer de Picasso, existia però que més valia enxampar l'artista en plena feina. Gregori i Pérez Treviño parlen d'exegesis interpretatives, del "sagrat" en l'art, del misteri i de la història de la música, amb lligams

amb els veritables protagonistes del volum: compositors com Richard Strauss, Giacomo Puccini, Johannes Brahms, Engelbert Humperdinck, Max Bruch o Edvard Grieg.

Arthur M. Abell

L'autoria del llibre, no obstant això, és d'Arthur M. Abell (1868-1958), un clàssic de la musicografia en qui molts dels nostres musicògrafs i crítics haurien d'inspirar-se abans d'escriure segons què als papers o als suports digitals, incloses les xarxes socials. Abell va ser un nord-americà fascinat per Europa i va exercir de corresponsal, entre altres llocs, en un Berlín que bullia d'activitat artística i musical. El mateix autor era també músic (violinista per ser més exactes) i parlava des del coneixement pregon de l'ofici i dels seus oficients: els compositors i els intèrprets. La prosa és clara, diàfana. I podria ser perfectament vàlida als nostres dies, d'aquí la pertinença de la seva publicació a la nostra llengua per donar a conèixer el seu pensament i el dels compositors que hi apareixen i a qui Abell va conèixer. El resultat global és una veritable lliçó de bon escriure i de bon i ben pensar, amb una visió del fet musical que obre les portes al transcendent. N'hi ha prou amb el testimoni de Pérez Treviño per sintetitzar-ho, quan explica la seva experiència davant del darrer concert dirigit per Nikolaus Harnoncourt a Berlín, el 2011: "Encara avui em pregunto on vaig ser durant el transcurs del concert... Físicament, era assegut en una butaca de la mítica sala berlinesa, però no pas aquell 'algú que era jo' que, de la mà de la música i la seva interpretació, va ser convidat a submergir-se en la immensitat de l'èsser" (p.39). Més endavant, Pérez Treviño cita una de les pàgines del llibre d'Abell (en

l'esmentada traducció de Martí i Gili) en què es posen en boca de Puccini aquestes paraules: "Tothom qui és inspirat veu totes les coses amb una altra llum". Clavat.

Més sobre Beethoven

Aquest 2020 serà recordat com l'any de la pandèmia, però també hauria de ser-ho per una efemèride lamentablement aigualida per l'hegemonia de la Covid-19: el 250è aniversari del naixement de Ludwig van Beethoven. El confinament ens ha estalviat concerts de compromís amb enèsimes interpretacions d'obres que segurament haurien estat interpretades amb no poca displicència per directors i orquestres de passa-que-t'he-vist, tot i que el mes de febrer el Palau de la Música ens va regalar la integral de les nou simfonies del mestre de Bonn en una versió, de John Eliot Gardiner, difícilment oblidable.

Beethoven.

Però la celebració beethoveniana també ha donat fruits bibliogràfics i, tot i que amb forma de reduït quadern (38 pàgines), una altra institució que vetlla per la difusió de la cultura sota el paraigua de l'espiritualitat, la religió i el cristianisme, ha dit la seva: parlem de la Fundació Joan Maragall, que compta en el seu catàleg de publicacions amb algunes obres entorn de la música. I ara ha estat el torn de *L'experiència musical: origen, ritualitat i transcendència. El cas de Ludwig van Beethoven*. El seu autor és, novament, Oriol Pérez i Treviño, que no es limita a fer un retrat del compositor (de fet, se l'estalvia donant per fet que el lector ja sap de qui es tracta) ni a traçar el seu vessant espiritual traduït a algunes de les seves composicions. Al contrari, el breu però intens i rigorós assaig remet a l'estudi de les etapes compositives de Beethoven que culminen en un període, el darrer de la vida del compositor, "plenament afincat en el jo superior" (p. 32). Una presa de consciència derivada de l'acceptació del músic de la seva terrible malaltia, la hipoacúsia (sordesa) que el va mantenir aïllat del món exterior, per dir-ho d'una manera més o menys figurada.

El vehement pensament d'Oriol Pérez Treviño no es limita a Beethoven, perquè planta el lector davant d'una crítica ferotge a la globalització, a la societat de mercat, a allò que en definitiva George Steiner va definir a *La idea d'Europa* com a "feixisme de la vulgaritat". Aquest posicionament crític és el condicionant per mirar Beethoven més enllà de les modes del *hit parade* o d'allò tan aberrant de la *playlist*. Per això, i arrecerat en una idea de Jean Gebser, però que també podria fer pensar en Antonio Gramsci, l'autor del quadern apel·la al fet que "alguna cosa vella està morint i alguna cosa és a punt de néixer, vol néixer o està naixent" (p. 13). Aquesta és la clau per entendre la música de Beethoven, especialment la del Beethoven que va més enllà d'ell mateix a partir d'una idea suggerida també per Pérez

Treviño: “El so apel·la al propi inconscient, a l’inaprehensible, i es relaciona amb els primers fonaments d’una memòria diguem-ne *atàvica*” (p. 129. I ara, si fóssim postmoderns, afegiríem l’emotivó d’unes mans aplaudint.

Bio Articles recents

Jaume Radigales

Doctor en Història de l'Art i professor de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna de la Universitat Ramon Llull. Des de 1992, exerceix la crítica musical a diversos mitjans de comunicació.